

**Prezydent
Rzeczypospolitej
Polskiej**

Tomasz A. Winiarczyk

zagadnienia

- rola Prezydenta RP
- wykonywanie zadań a kompetencje
- wybory prezydenckie i ich ważność
- przeszkody w sprawowaniu urzędu
- incompatibilitas w przypadku Prezydenta RP
- kompetencje Prezydenta w zakresie obronności i bezpieczeństwa
- prerogatywy a uprawnienia kontrasygnatywne Prezydenta RP
- odpowiedzialność Prezydenta RP

rola Prezydenta

- jest organem władzy wykonawczej
- pełni najwyższy urząd w państwie:
 - **jest głową państwa**
- jest najwyższym przedstawicielem Rzeczypospolitej Polskiej i gwarantem ciągłości władzy państwowej
- czuwa nad przestrzeganiem konstytucji
- stoi na straży suwerenności i bezpieczeństwa państwa oraz nienaruszalności i niepodzielności jego terytorium

wykonywanie zadań

- wykonuje swoje zadania w zakresie i na zasadach określonych w Konstytucji i ustawach

wybory prezydenckie

- jest wybierany przez Naród w wyborach powszechnych, równych, bezpośrednich i w głosowaniu tajnym
- jest wybierany na pięcioletnią kadencję i może być ponownie wybrany tylko raz
- może być na ten urząd wybrany obywatel polski, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 35 lat i korzysta z pełni praw wyborczych do Sejmu
 - kandydata zgłasza co najmniej 100 000 obywateli mających prawo wybierania do Sejmu

wybory prezydenckie

- Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej zarządza Marszałek Sejmu na dzień przypadający nie wcześniej niż na 100 dni i nie później niż na 75 dni przed upływem kadencji urzędującego Prezydenta Rzeczypospolitej.
- W razie opróżnienia urzędu Prezydenta Rzeczypospolitej zarządza się je nie później niż w czternastym dniu po opróżnieniu urzędu, wyznaczając datę wyborów na dzień wolny od pracy przypadający w ciągu 60 dni od dnia zarządzenia wyborów.

procedura wyborcza – I tura

- Na Prezydenta Rzeczypospolitej wybrany zostaje kandydat, który otrzymał więcej niż połowę ważnie oddanych głosów.
- Jeżeli żaden z kandydatów nie uzyska wymaganej większości, czternastego dnia po pierwszym głosowaniu przeprowadza się ponowne głosowanie.

procedura wyborcza – II tura

- W ponownym głosowaniu wyboru dokonuje się spośród dwóch kandydatów, którzy w pierwszym głosowaniu otrzymali kolejno największą liczbę głosów.
 - Jeżeli którykolwiek z tych dwóch kandydatów wycofa zgodę na kandydowanie, utraci prawo wyborcze lub umrze, w jego miejsce do wyborów w ponownym głosowaniu dopuszcza się kandydata, który otrzymał kolejno największą liczbę głosów w pierwszym głosowaniu.
 - W takim przypadku datę ponownego głosowania odracza się o dalszych 14 dni.
- Na Prezydenta Rzeczypospolitej wybrany zostaje kandydat, który w ponownym głosowaniu otrzymał więcej głosów.

kadencja

- Kadencja Prezydenta Rzeczypospolitej rozpoczyna się w dniu objęcia przez niego urzędu.
- Prezydent Rzeczypospolitej obejmuje urząd po złożeniu wobec Zgromadzenia Narodowego następującej przysięgi:
 - "Obejmując z woli Narodu urząd Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, uroczyście przysięgam, że dochowam wierności postanowieniom Konstytucji, będę strzegł niezłomnie godności Narodu, niepodległości i bezpieczeństwa Państwa, a dobro Ojczyzny oraz pomyślność obywateli będą dla mnie zawsze najwyższym nakazem".
- Przysięga może być złożona z dodaniem zdania "Tak mi dopomóż Bóg".

ważność wyborów

- Wyniki wyborów podaje Państwowa Komisja Wyborcza.
- Wyborcy przysługuje prawo zgłoszenia do Sądu Najwyższego protestu przeciwko ważności wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej na zasadach określonych w ustawie.
- Ważność wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej stwierdza Sąd Najwyższy (Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych).
- W razie stwierdzenia nieważności wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej przeprowadza się nowe wybory, na zasadach przewidzianych dla przypadku opróżnienia urzędu Prezydenta Rzeczypospolitej.

przeszkody w sprawowaniu urzędu

- Jeżeli Prezydent Rzeczypospolitej nie może przejściowo sprawować urzędu, zawiadamia o tym Marszałka Sejmu, który tymczasowo przejmuje obowiązki Prezydenta Rzeczypospolitej.
- Gdy Prezydent Rzeczypospolitej nie jest w stanie zawiadomić Marszałka Sejmu o niemożności sprawowania urzędu, wówczas o stwierdzeniu przeszkody w sprawowaniu urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej rozstrzyga Trybunał Konstytucyjny na wniosek Marszałka Sejmu.
- W razie uznania przejściowej niemożności sprawowania urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej Trybunał Konstytucyjny powierza Marszałkowi Sejmu tymczasowe wykonywanie obowiązków Prezydenta Rzeczypospolitej.

przeszkody w sprawowaniu urzędu

- Marszałek Sejmu tymczasowo, do czasu wyboru nowego Prezydenta Rzeczypospolitej, wykonuje obowiązki Prezydenta Rzeczypospolitej w razie:
 - 1) śmierci Prezydenta Rzeczypospolitej,
 - 2) zrzeczenia się urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej,
 - 3) stwierdzenia nieważności wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej lub innych przyczyn nieobjęcia urzędu po wyborze,
 - 4) uznania przez Zgromadzenie Narodowe trwałej niezdolności Prezydenta Rzeczypospolitej do sprawowania urzędu ze względu na stan zdrowia, uchwałą podjętą większością co najmniej $\frac{2}{3}$ głosów ustawowej liczby członków Zgromadzenia Narodowego,
 - 5) złożenia Prezydenta Rzeczypospolitej z urzędu orzeczeniem Trybunału Stanu.
- Jeżeli Marszałek Sejmu nie może wykonywać obowiązków Prezydenta Rzeczypospolitej, obowiązki te przejmuje Marszałek Senatu.
- Osoba wykonująca obowiązki Prezydenta Rzeczypospolitej nie może postanowić o skróceniu kadencji Sejmu.

incompatibilitas

- Prezydent Rzeczypospolitej nie może piastować żadnego innego urzędu ani pełnić żadnej funkcji publicznej, z wyjątkiem tych, które są związane ze sprawowanym urzędem.

stosunki międzynarodowe

- Prezydent Rzeczypospolitej jako reprezentant państwa w stosunkach zewnętrznych:
 - 1) ratyfikuje i wypowiada umowy międzynarodowe, o czym zawiadamia Sejm i Senat,
 - 2) mianuje i odwołuje pełnomocnych przedstawicieli Rzeczypospolitej Polskiej w innych państwach i przy organizacjach międzynarodowych,
 - 3) przyjmuje listy uwierzytelniające i odwołujące akredytowanych przy nim przedstawicieli dyplomatycznych innych państw i organizacji międzynarodowych.
- Prezydent Rzeczypospolitej przed ratyfikowaniem umowy międzynarodowej może zwrócić się do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem w sprawie jej zgodności z Konstytucją.
- Prezydent Rzeczypospolitej w zakresie polityki zagranicznej współdziała z Prezesem Rady Ministrów i właściwym ministrem.

siły zbrojne

- Prezydent Rzeczypospolitej jest najwyższym zwierzchnikiem Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.
- W czasie pokoju Prezydent Rzeczypospolitej sprawuje zwierzchnictwo nad Siłami Zbrojnymi za pośrednictwem Ministra Obrony Narodowej.
- Prezydent Rzeczypospolitej mianuje Szefa Sztabu Generalnego i dowódców rodzajów Sił Zbrojnych na czas określony. Czas trwania kadencji, tryb i warunki odwołania przed jej upływem określa ustawa.
- Na czas wojny Prezydent Rzeczypospolitej, na wniosek Prezesa Rady Ministrów, mianuje Naczelnego Dowódcę Sił Zbrojnych. W tym samym trybie może on Naczelnego Dowódcę Sił Zbrojnych odwołać. Kompetencje Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasady jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej określa ustawa.
- Prezydent Rzeczypospolitej, na wniosek Ministra Obrony Narodowej, nadaje określone w ustawach stopnie wojskowe.
- Kompetencje Prezydenta Rzeczypospolitej, związane ze zwierzchnictwem nad Siłami Zbrojnymi, szczegółowo określa ustawa.
- *Ustawa z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny*

Rada Bezpieczeństwa Narodowego

- Organem doradczym Prezydenta Rzeczypospolitej w zakresie wewnętrznego i zewnętrznego bezpieczeństwa państwa jest Rada Bezpieczeństwa Narodowego

- powoływanie i odwoływanie członków Rady Bezpieczeństwa Narodowego należy do wyłącznych kompetencji Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i następuje w drodze postanowienia, które nie wymaga kontrasygnaty Prezesa Rady Ministrów

- jako organ doradczy nie jest uprawniona do podejmowania jakichkolwiek decyzji

- ma prawo do rozpatrywania i opiniowania założeń bezpieczeństwa, polityki zagranicznej, strategicznych problemów bezpieczeństwa narodowego i projektów jego strategii, doktryny obronnej, kierunków rozwoju sił zbrojnych, problemów pozamilitarnych dotyczących przygotowania systemu bezpieczeństwa narodowego

Biuro Bezpieczeństwa Narodowego

- Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej wykonuje zadania w zakresie bezpieczeństwa i obronności przy pomocy Biura Bezpieczeństwa Narodowego.
- Biurem Bezpieczeństwa Narodowego kieruje sekretarz stanu wyznaczony przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

mobilizacja

- W razie bezpośredniego, zewnętrznego zagrożenia państwa Prezydent Rzeczypospolitej, na wniosek Prezesa Rady Ministrów, zarządza powszechną lub częściową mobilizację i użycie Sił Zbrojnych do obrony Rzeczypospolitej Polskiej.

stan wojenny

- W razie zewnętrznego zagrożenia państwa, zbrojnej napaści na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub gdy z umowy międzynarodowej wynika zobowiązanie do wspólnej obrony przeciwko agresji, Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów może wprowadzić stan wojenny na części albo na całym terytorium państwa.

stan wyjątkowy

- W razie zagrożenia konstytucyjnego ustroju państwa, bezpieczeństwa obywateli lub porządku publicznego, Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów może wprowadzić, na czas oznaczony, nie dłuższy niż 90 dni, stan wyjątkowy na części albo na całym terytorium państwa.
- Przedłużenie stanu wyjątkowego może nastąpić tylko raz, za zgodą Sejmu i na czas nie dłuższy niż 60 dni.

stany nadzwyczajne

- Rozporządzenie o wprowadzeniu stanu wojennego lub wyjątkowego Prezydent Rzeczypospolitej przedstawia Sejmowi w ciągu 48 godzin od podpisania rozporządzenia.
- Sejm niezwłocznie rozpatruje rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej.
- Sejm może je uchylić bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.

rozporządzenia z mocą ustawy

- Jeżeli w czasie stanu wojennego Sejm nie może zebrać się na posiedzenie, Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów wydaje rozporządzenia z mocą ustawy w zakresie i w granicach określonych w art. 228 ust. 3-5. Rozporządzenia te podlegają zatwierdzeniu przez Sejm na najbliższym posiedzeniu.
- Rozporządzenia, o których mowa w ust. 1, mają charakter źródeł powszechnie obowiązującego prawa.

3. Zasady działania organów władzy publicznej oraz zakres, w jakim mogą zostać ograniczone wolności i prawa człowieka i obywatela w czasie poszczególnych stanów nadzwyczajnych, określa ustawa.

4. Ustawa może określić podstawy, zakres i tryb wyrównywania strat majątkowych wynikających z ograniczenia w czasie stanu nadzwyczajnego wolności i praw człowieka i obywatela.

5. Działania podjęte w wyniku wprowadzenia stanu nadzwyczajnego muszą odpowiadać stopniowi zagrożenia i powinny zmierzać do jak najszybszego przywrócenia normalnego funkcjonowania państwa.

orędzie

- Prezydent Rzeczypospolitej może zwracać się z orędziem do Sejmu, do Senatu lub do Zgromadzenia Narodowego.
- Orędzia nie czyni się przedmiotem debaty.

Rada Gabinetowa

- W sprawach szczególnej wagi Prezydent Rzeczypospolitej może zwołać Radę Gabinetową.
- Radę Gabinetową tworzy Rada Ministrów obradująca pod przewodnictwem Prezydenta Rzeczypospolitej.
- Radzie Gabinetowej nie przysługują kompetencje Rady Ministrów.

Kancelaria

- Organem pomocniczym Prezydenta Rzeczypospolitej jest Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej.
- Prezydent Rzeczypospolitej nadaje statut Kancelarii oraz powołuje i odwołuje Szefa Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej.

Art. 92.

1. Rozporządzenia są wydawane przez organy wskazane w Konstytucji, na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania. Upoważnienie powinno określać organ właściwy do wydania rozporządzenia i zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne dotyczące treści aktu.

2. Organ upoważniony do wydania rozporządzenia nie może przekazać swoich kompetencji, o których mowa w ust. 1, innemu organowi.

Art. 93.

1. Uchwały Rady Ministrów oraz zarządzenia Prezesa Rady Ministrów i ministrów mają charakter wewnętrzny i obowiązują tylko jednostki organizacyjnie podległe organowi wydającemu te akty.

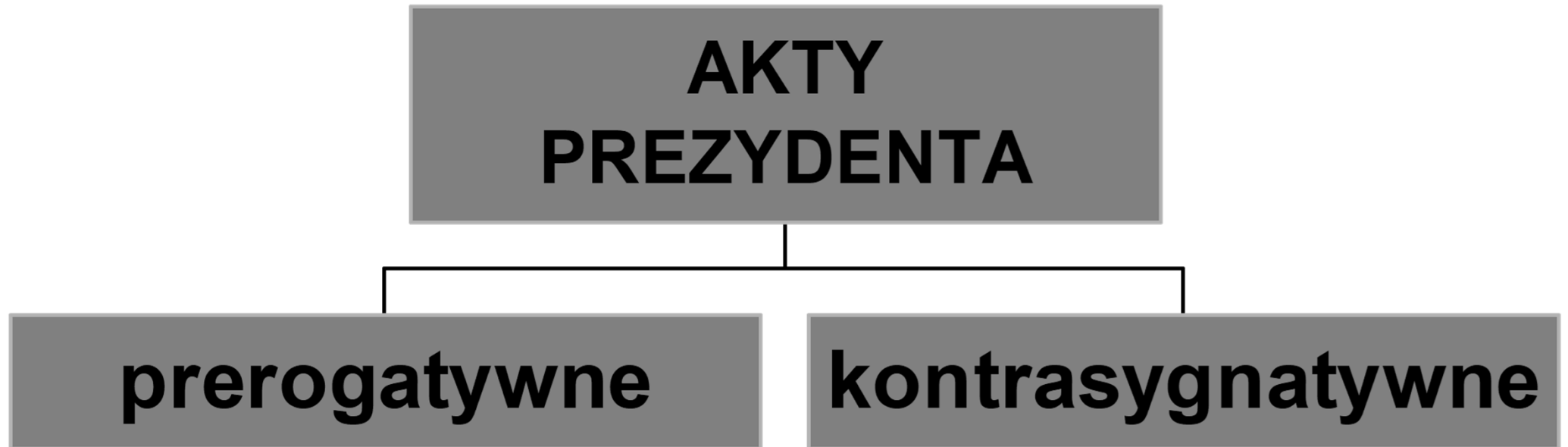
2. Zarządzenia są wydawane tylko na podstawie ustawy. Nie mogą one stanowić podstawy decyzji wobec obywateli, osób prawnych oraz innych podmiotów.

3. Uchwały i zarządzenia podlegają kontroli co do ich zgodności z powszechnie obowiązującym prawem.

akty Prezydenta

- Prezydent Rzeczypospolitej, korzystając ze swoich konstytucyjnych i ustawowych kompetencji, wydaje akty urzędowe.
- Prezydent Rzeczypospolitej wydaje rozporządzenia i zarządzenia na zasadach określonych w art. 92 i art. 93 Konstytucji.
- Prezydent Rzeczypospolitej wydaje postanowienia w zakresie realizacji pozostałych swoich kompetencji.

akty urzędowe

kontrasygnata

- Akty urzędowe Prezydenta Rzeczypospolitej wymagają dla swojej ważności podpisu Prezesa Rady Ministrów, który przez podpisanie aktu ponosi odpowiedzialność przed Sejmem.

prerogatywy

- w systemie parlamentarno-gabinetowym określenie kompetencji głowy państwa, które **mogą być wykonywane samodzielnie**, tzn. bez konieczności uzyskania aprobaty rządowej, wyrażonej w formie kontrasygnaty
- nadmierna rozbudowa prerogatywy (powiązana z ograniczeniem odpowiedzialności głowy państwa) świadczy o autorytarnym systemie rządów (autorytaryzm)

prerogatywy dot. władzy ustawodawczej

- zarządzanie wyborów do Sejmu i Senatu,
- zwoływanie pierwszego posiedzenia nowo wybranych Sejmu i Senatu,
- skracanie kadencji Sejmu w przypadkach określonych w Konstytucji:
 - - gdy po trzech próbach Sejmowi nie uda się powołać rządu
 - - gdy parlament nie uchwali budżetu ,
- inicjatywa ustawodawczej,
- zarządzanie referendum ogólnokrajowego,
- podpisywanie albo odmowy podpisania ustawy,
- zarządzanie ogłoszenia ustawy oraz umowy międzynarodowej w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej,
- zwracanie się z orędziem do Sejmu, do Senatu lub do Zgromadzenia Narodowego,
- wniosek do Trybunału Konstytucyjnego,

prerogatywy dot. władzy wykonawczej

- desygnowanie i powoływanie Prezesa Rady Ministrów,
- przyjmowania dymisji Rady Ministrów i powierzania jej tymczasowego pełnienia obowiązków,
- wniosek do Sejmu o pociągnięcie do odpowiedzialności przed Trybunałem Stanu członka Rady Ministrów,
- odwoływanie ministra, któremu Sejm wyraził wotum nieufności,
- zwoływanie Rady Gabinetowej,

prerogatywy pozostałe – związane z organami władzy

- wniosek o przeprowadzenie kontroli przez Najwyższą Izbę Kontroli,
- powoływanie sędziów,
- powoływanie Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego,
- powoływanie Prezesa i Wiceprezesa Trybunału Konstytucyjnego,
- powoływanie Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego,
- powoływanie prezesów Sądu Najwyższego oraz wiceprezesów Naczelnego Sądu Administracyjnego,
- wniosek do Sejmu o powołanie Prezesa Narodowego Banku Polskiego,
- powoływanie członków Rady Polityki Pieniężnej,
- powoływanie i odwoływanie członków Rady Bezpieczeństwa Narodowego,
- powoływanie członków Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji,
- nadawanie statutu Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej oraz powoływanie i odwoływanie Szefa Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej,
- wydawanie zarządzeń na zasadach określonych w art. 93,
- zrzeczenie się urzędu Prezydenta Rzeczypospolitej.

prerogatywy pozostałe – dot. obywateli

- nadawanie orderów i odznaczeń,
- stosowanie prawa łaski,
- nadawanie obywatelstwa polskiego i wyrażania zgody na zrzeczenie się obywatelstwa polskiego,

odpowiedzialność konstytucyjna

- Prezydent Rzeczypospolitej za naruszenie Konstytucji, ustawy lub za popełnienie przestępstwa może być pociągnięty do odpowiedzialności przed Trybunałem Stanu.
- Postawienie Prezydenta Rzeczypospolitej w stan oskarżenia może nastąpić uchwałą Zgromadzenia Narodowego, podjętą większością co najmniej 2/3 głosów ustawowej liczby członków Zgromadzenia Narodowego na wniosek co najmniej 140 członków Zgromadzenia Narodowego.
- Z dniem podjęcia uchwały o postawieniu Prezydenta Rzeczypospolitej w stan oskarżenia przed Trybunałem Stanu sprawowanie urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej ulega zawieszeniu.

Prezydenci II RP

– międzywojnie

- Gabriel Narutowicz
1922
- Stanisław Wojciechowski
1922-1926
- Ignacy Mościcki
1926-1939

Prezydenci II Rzeczypospolitej

Chronologiczna lista prezydentów II RP oraz ich daty urzędowania

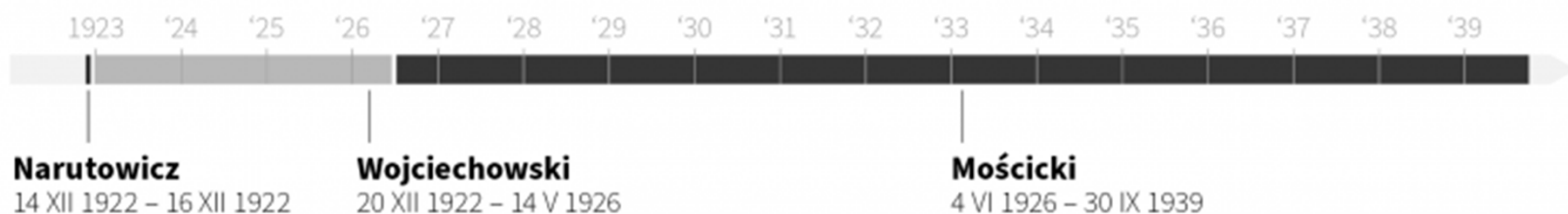
Gabriel **Narutowicz**

Stanisław **Wojciechowski**

Ignacy **Mościcki**

Źródło: dzieje.pl, fot. Wikimedia Commons

Prezydenci RP

– na uchodźstwie

- Władysław Raczkiewicz 1939-1947
- August Zaleski 1947-1972
- Stanisław Ostrowski 1972-1979
- Edward Raczyński 1979-1986
- Kazimierz Sabbat 1986-1989
- Ryszard Kaczorowski 1989-1991

Prezydenci Polski na uchodźstwie

Chronologiczna lista prezydentów RP na uchodźstwie oraz ich daty urzędowania

Władysław
Raczkiewicz

August
Zaleski

Stanisław
Ostrowski

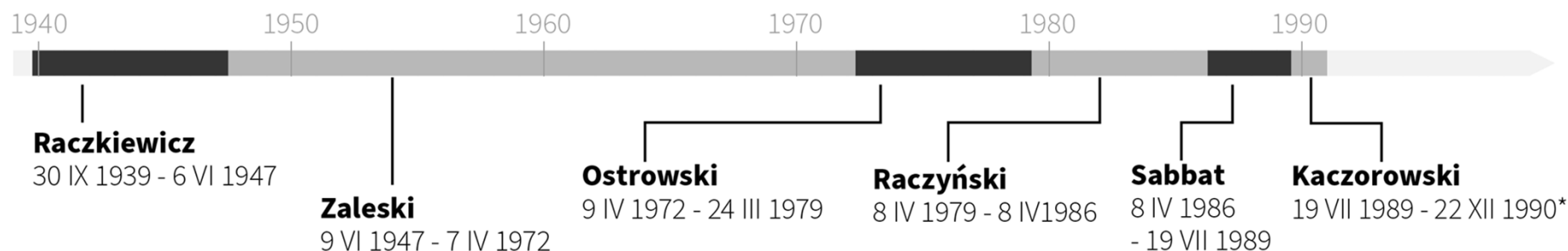
Edward Bernard
Raczyński

Kazimierz
Sabbat

Ryszard
Kaczorowski

*przekazanie insygniów władzy prezydenckiej w dniu zaprzysiężenia Lecha Wałęsy na prezydenta III RP

Źródło: www.prezydent.pl; fot. PAP, NAC, Wikimedia Commons

głowa państwa w PRL

- Bolesław Bierut
 - Prezydent Krajowej Rady Narodowej 1944-1947
 - Prezydent RP 1947-1952
- Rada Państwa w latach 1952-1989
 - przewodniczący Rady Państwa:
 - Aleksander Zawadzki 1952-1964
 - Edward Ochab 1964-1968
 - Marian Spychalski 1968-1970
 - Józef Cyrankiewicz 1970-1972
 - Henryk Jabłoński 1972-1985
 - Wojciech Jaruzelski 1985-1989

Bolesław Bierut

Aleksander
Zawadzki

Edward Ochab

Marian
Spychalski

Józef
Cyrankiewicz

Henryk Jabłoński

Wojciech Jaruzelski

Prezydenci III RP

- Wojciech Jaruzelski (1989-1990)
- Lech Wałęsa (1990-1995)
- Aleksander Kwaśniewski (1995-2005)
- Lech Kaczyński (2005-2010)
- Bronisław Komorowski (2010-2015)
- Andrzej Duda (2015-)

Prezydenci RP od 1989 r.

